

САНАА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУХУН
ХАЙМАГА

ХАЙМАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
18 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 43 (7840) ☆ 1995 жыл муус устар 11 күнө. Ойгурунушук ☆ Сыаната—146 солк. 15 харчы

ХАЙМАНЫННААНЫН МЕХАНИЗМА

БААНЫНАЙ: БАСТАКЫ ХАРДЫЛАР, ТҮМҮКТЭР

(Салгымта, Ичинин хайма 42 №-гэр көр).

Баанынай хааайыстыбаларын статустарыгар саааларын маннхылар. Бастаан туран, республика баанынай хааайыстыбаларын статустарын олохтоонун ол кинилерин ханнык эра бир турукка киллэрэ сатаанынга, күүс өртүнэн холбоолунга эбэтэр бытарытымга уонна производство ханнык эмэ салаатын согуоолунга, быбата, хаааидалыгар механизмга олохуруо суохтаах.

Бу статус сайдыы өртүгэр саанам көрдөөлүнүгэ, дирининг үөрэтингэ, ону олоххо киллэрингэ хааайыстыбалар таба суолу талыныларыгар, сөптөөх быһарынылары ылыныларыгар көмө, тирэх буолар соругу тутуһуохтаах. Кэнээдэни кооперациялаһы ыллыгар үктэнэр усулдуобуйаны үөскэтэргэ хайысхаланыахтаах. Ол эбэтэр хааайыстыбалары тустуһунан көрүнүгэ (типтэргэ) наардатылаан баран, кинилэр олохторун-дьаһахтарын, үлэлэрин чоочу ырытарга, дириник өтөн киирэн билэргэ уонна туһаанаах научнай төрүккэ киллэрэн, салгы сайдар суолдарын-истарын булууга көмөлөһүөхтөөх. Онуоха бу рынок сыһыаннаһыларын кэингэр аграрник-ученайдар, экономистар, тыа хааайыстыбатын проблемаларынан дыарыктанар институттар кыһтарын мунуу-туур-толору туһаныллыахтаах.

Иккиннинэн, статус государствоан бөрүлэр кыра-үбү, көмөнү үлэлэрингэ, тырымыга быстах кэмнэ урутатан хааччылар хайысхалары быһаарыга көмөлөһүөн сөл.

Үсүһүнүн, статусу билигин республикада тэриллэн үлэлэн сылдьар баанынай хааайыстыбаларын структураларыттан, социальнай-экономическай туруктарыттан тирэнэн огоруоохха сөбө. Ити эрэриг бири чуккайдыахха, ити олуе уустук уонна бутуурдаах буолуо. Билигин кэмгэ судургутук уонна дыни тэиннээх усулдуобуйаны үөскэтэр инниттэн баанынай хааайыстыбаларын бас билэр сирдэрин инниттэн таһааран кинилэр статустарын быһаарар сөл. Манна нэһилиэстибдэ уонна арендада ылбыт сирдэрин киллэрэн туран, Дыарыктарын сүрүн хайысхата сиртэн буоларынан.

Төрдүһүнүн, статусу олохтоолунга республика бары улуустарын бир хайысханы көрөр сыһа. Экономическай зоналарынан сар-уот усулдуобуатыттан таһааран, араас өрүтү учуоттуоохха сөл этэ. Этиллибитин курдук, тус-туһунан типтэргэ арааран.

Ассоциация үлэтигэр. Маннаха улууска араас хайысхаларынан, толкуйууан тариллини көрөбүт. Ассоциация үбүн-харчытын, дьонун хамнастайынан уустуктардаах. Хааайыстыбалар төһө да бада өртүлөрүнэн холбоһон, наадыан тэрийбиттэрин иһин, сылы эргиччи үп-харчы көрөн тутар кыахтара суох. Бастаан утаа сии туту эмэ көйөрөн, үбүлээн иһэн кэллин тохтоон хаалалар. Ол иһин ассоциациялар хос-расчетнай тарилли эбэтэр кооперативтар курдук тэрийэри толкуйдуубут. Иккис өртүнэн, нэһилиэккэ сүрүнүнэн чааһынай бас билинг кииринин, нэһилиэк салааллыгыгар бары салаалары дьүөрэлээн, тэинэ

тутан бир сыалдаахтык, түмсүүлээхтик ыстар наадата үөскүүр. Дьэ, маннаха бир суолу көрөбүт. Ол эбэтэр ассоциация председателин үлэтин, тэрээһинин нэһилиэк баһылыгы кытта холбуу тутар табыгастаах. Онук даһаны. Холобур, нэһилиэк баһылыга ассоциация председателин билгэрэммит баар суол. Председатель дуобунаһын баһылык солбуйааччыгар сүктөрүккэ эмэ сөл. Манна Хайахсыт нэһилиэтин ылан көрүөххэ. Нэһилиэк баһылыга Н. Д. Поксеев ассоциация председателин быһытынан эмэ үлэллэр. Ассоциация 8 үлэһиттээх арыы сыа-бар 3, сылыгы 2, сибиинна хааайыстыбатыгар 1 уонна бухгалтер. Бородууксуйаны астааһынан, ба-тарыынан дыарыктаналар, мадаһыннаахтар. Үлэ-һиттар хамнастар киирбит дохуоттан бырыһыаннаан бөрүлэр, Ааспыт сылга 452 тонна үүтү, 103 тонна эти батардылар. Бэйэ-бэ переработканы ылан үүттэн араас бородууксуйаны өгөрөн атыга таһаараллар. Сылгы, сибиинна этиттэн бородууксуйаны үлэһиттэр уонна нэһилиэк уопсай интэрэһигэр туһаналлар. Балары сүрүнүнэн нэһилиэк баһылыга бөйүтүнэн ылсыгыта биллэр-көстөр. Улууска манник баһылык уонна председатель дуобунаһын холбуу тутан үлэлээ-һин 5 нэһилиэккэ баар.

Сыланна, Кытаанахха курдук олох-дьаһах сулуус-наларын кытта ассоциациялар дьүөрэлээн үлэлэти-минэ табыгастаах форма дуоларын көрдөрүө. Манна да, үөһэ да холобурга ассоциациялар председатели-рэ сүрүн дуобунастаах үлэлэринэн бюджеттан бэйэ-лэрэ хамнастайахтар. Иккиннинэн, кэиники түбэлтэ-дэ нэһилиэккэ баар техниканы бир кининэн үлэлэтин ордук кыаллар, судургу. Нэһилиэтин, государствен-най тэрилталар, баанынай хааайыстыбалар да тех-ника өгөтүнөн, хааччылынан тэһигэ туһаналлар, кө-рүлүлэлэр. Нэһилиэккэ атын да тийэр-таһар үлэ-лэргэ суолу өнөрүү курдук бөчүмүнээх дьаһалларга өгөнү өнөрүүттан үп-харчы киллэриннэллэр. Ол эрэ-ри манник тэрээһингэ долуоктар улаханнара уонна өгө иһин телебүрү уһатыы, тардыы сүрүн уустугу-нан буолар. Онон бу тэрээһин кэскилгэ кыра. Балары кооперативна холбоһон быһаары ордук буолуон сөл. Үлүс көрүнүнэн толору баанынай хааайыстыбала-рынан үбүлээн үлэллэр ассоциациялардаахтык. Хо-лобур, Одьулуук нэһилиэгэр. Бу билингэ экономи-ческай турута суох кэингэ кыһан сөл түбөспэтэ. Ин-фляцияны учуоттаан үбүлэһин, угуулар кыаллыбат-тар.

Түмүктээн эттэххэ, нэһилиэтин бастакы вариана ордук табыгастаах. Ол эбэтэр нэһилиэк баһылыгы уонна ассоциация председателин дуобунастарын хол-боон үлэлэти. Маннаха нэһилиэккэ дьон олобу-дьяһаһын, социальнай көмүскэлин, экономикай ту-ругун холбуу тутан сүрүнүүр бары өртүнэн ордук.

Михаил КОРАКИН,
улуустаагы баанынай хааайыстыбаларын
ассоциацияларын председатели.
(Салгымта бэчээттэннэ).

Эбэрдэлиибит!

уһун үйэни. Аймах-билэ-дьонгоор маадык өйөбүд, ти-рох буолан үөрдэ сылдьаргар.

Адам, балтыларын, бырааттарын, кинилэр дыиэ-кэргэттэрэ.

х х х

Күндүтүк саныыр күтүүнүтүк НЕУСТРОЕВ Ви-талий Михайлович 55 саасынан не сүрөхтөн итинтик-истинник эбэрдэлиибит. Баарабыт туйгу-доруобуулам, кырдыары билбэксэ, итинтик араар-бакка үлэли-хамсыы, өрүүтүн күүс-көмө, сүбэ-ама буола сылдьаргар, дыиэ кэргэнгэр кэхтибэт көс-п-ли, уһараабат уйгуу. Олобун иннигэ күнүрө үө-рүү-көтүү көтөдөнүн, дьол-соргу аргыстаннын.

Хадаартан, Чурапчытан балтыларгыт, быраат-таргыт Елксеевтар, Габышевтар, Поповтар.

ХОС КУОЛАСТААНЫН ТҮМҮГЭ

Муус устар 9 күнүгэр Улуус Муһаагар депутат-тары хос куоластаанын 3 уокруунка ытытылына.

Иккис түһүмэххэ 6 №-дээх Одьулууннаагы быы-бардыр уокруунтан Артемьев Н. С. уонна Михай-лов М. П. тахсыбыттарыттан бастаһытыгар быыбар-дааччы 50,16 бырыһыана куолаһын биэрдэ. Күн-тэн Михайлов 19 кининэн итэбэни ылла.

10 №-дээх Хадаардаагы быыбардыр уокруунтан Алексеев В. М. уонна Хоютанов В. С. иккинги тах-түрүйэн быһаарымыларыгар Алексеев В. М. 55,4 бы-рыһыаны ылан депутат буолла. Хоютановка итэбэни быыбардааччы 39,15 бырыһыана биэрдэ.

Улуус кинигэр баар Чараттаагы быыбардыр уокруунка олорор 751 быыбардааччыттан быыбар бастаһы түһүмүгэр 701 киһи санаатын биллэрбит буоллаһына, бу сырымыга 501 киһи инни кандидат-тан хайааларын депутаттынан талары наадалааһынан ааһан биоллэтены илгитигэр тутта. Ити түмүгэр Чу-рапчы сэдэһинэтин дьаһалтатын баһылыгы солбу-йааччы Портягин Н. В. 356 быыбардааччы (76,1 бырыһыан) итэбэни ылан депутат буолла, Понти-на В. Д. иһин куолаһын 131 быыбардааччы (26,1) биэрдэ.

Тюмень. Манна көтөр фабрикагыгар куурусса аһылыгар кыра-кыра дозаларынан эбиллэн бөрүлэр Д-3 антантаһан куорат 900-тэн тахса олохтооҕо сү-бүрдэ. Үс киһи түнэй суолууан баймахтарын баҕар-быттарыттан бача элбэх дьон доруобуйаларын сү-тэрдилэр, өлө сыстылар. Ити үс киһи Пышминскай-даагы көтөр фабрикагыттан икки тонна «эбилиги» уорбугтар уонна арыы дьон ааттаан чөлүкүтүк ми-ни-боксериналарга, эргин ситинигэр, уулуссага атымылаабыттар.

Үүнээһи арыттын төрүтүгэр бөлөмнөммит арыы амтанынан да, сытынан да үрдүк хаачыстыбалаах бо-родууктаһан уратыламмат, хааайналар, бэйэлэрин, дыиэ кэргэттэрин сүбүрдөлөрүн сэрэйбэккэ, аһы ас-тымыга туттубуттара.

Уобаластаагы илгическай уо.д.а. балыһалар ток-сиколог-эмчиттэрин сымыдам, дыһыардаах үлэлэрин түмүгэр эрэ үгүс өлүү-сүтүү тахсыбата, ол эрэри элбэхтэр өссө даһаны кырата хас да сыл уоруйахтар дьайымыларыттан эрбидэниэхтэрэ.

Милиция түөкүттэри тутта.

Синимокка: токсиколог-врач Павел Давыдини уоча-раттаах ыарыһагы көрөр-истэр.

(РИТА—ССТА).

Санэпид-сулууска иһитиннэрэр

АТЫТЫТТАН УБУЛУННА

Саха Республикатын санитарнай итээн көрүүгэ ылаабынай араһын иһитиннэрининэн, Япония Ми-цубиан фабрикага гуманитарнай көмө быһытынан ыппыт Францияга оҥоһуллубут «Конфраклайт» фирма «Вебижен» дьин оҥо аһыыр булкадаһыга микробиологическай көрдөбүлгэ эппиттэбэтинэн атытыттан уһулуна.

х х х

Күндүтүн саныыр иһитини,
Куруун ахтар балтыбытын,
Хайахсыттаагы уһууан
Хайадаллаах итэзичитин
Марыла Дьөгүөрбизини
Күн сирин көрүтэ
Кыһыд көмүс кэмнэн,
Көрөхсө биллээх оловун
Кэра-бодна күнүмүн
Үөрөн-көтөн эбэрдэлиибит!
Көтөр кэмнэргэ баарабыт
Кэпсээнгэ киирэр кэрэ олобу,
Дьобунтан-дьобун дьолу-соргуу!

Аймахтарыгар Чурапчыттан Поповтар, Баранков-тар, Керемисовтар, Хатылыттан Поповтар, Мыры-латтан Федоровтар, Сергеевтар, Батарыштар.

Күндү кэргэммин, адабытын, эбэтин, Россия үө-рүдиринин туйгууун, Саха Республикатын үтүөлээх учууталын НЕУСТРОЕВ Виталий Михайлович 55 саасын туолбут үөрүүлээх күнүгүн итинтик-истин-ник эбэрдэлиибит.

Сүгүрүэбүт өйөххэ—биһиги дыиэ кэргэн айгыраа-бат аҕылаатыгар, тулланнаабат тулааһымыгар, Ба-рабыт кытаанах доруобууһу, айымнылаах үлэ-ин, дьолу-соргуу.

Кэргэниг, оҕолорун, сиппэрин.

х х х

Күндү уолбун, убайытын, Саха Республикатын үтүөлээх учууталын, Чурапчы бастаһы сүбүөх өскүө-латын директорун НЕУСТРОЕВ Виталий Михайло-вич 55 саасын туолбукунан не сүрөхтөн эбэр-дэлиибит. Баарабыт өйөххэ уонна эи дыиэ кэргэт-тэригэр чаһын доруобууһу, үгүс үөрүүнү, кэрэни,

